

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

**WPS NO/ 18/ 2016-04
SERBEST TİCARET ANLAŞMALARININ
TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİNDEKİ YERİ**

İpek TÜR *

Betül GÜR**

*ipektur90@gmail.com, İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

**bgur@ticaret.edu.tr, Yrd. Doç. Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi İşletme Fakültesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

SERBEST TİCARET ANLAŞMALARININ TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİNDEKİ YERİ

ÖZET

Uluslararası ticaret sistemi, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda bölgesel entegrasyon hareketleri ve küreselleşme olgusundan önemli ölçüde etkilenmiştir. Uluslararası ticaretin liberasyonu için Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) imzalanarak ülkeler arasındaki gümrük tarifeleri ve tarife dışı engeller kaldırılmaya çalışılmış, sonrasında da GATT Anlaşması kurumsallaştırılarak Dünya Ticaret Örgütü’ne (DTÖ) dönüştürülmüştür. Ancak DTÖ düzenlemelerinin günümüz ihtiyaçlarını karşılayamaması nedeniyle, ülkeler ekonomik ve ticari ilişkilerini geliştirebilmek için ikili ticaret anlaşmaları yapmaya yönelmişlerdir. Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) bunlardan en yaygın olanıdır. Türkiye de gerek 1980 sonrası dünya ile entegre olma çabası gerekse Gümrük Birliği sebebiyle Avrupa Birliği’nin ticari politikalarına uyum sağlamak için STA imzalamaya başlamıştır. Bu çalışmada da STA’ların Türkiye’nin dış ticaret hacmine etkisi, literatür taramasıyla birlikte Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi kuruluşların veritabanları aracılığıyla ulaşılan dış ticaret istatistikleri ile değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Entegrasyon Hareketleri, Serbest Ticaret Anlaşması, Dış Ticaret

ABSTRACT

International trade system was effected as important level by regional integration acts and globalisation facts after the Second World War. For the liberalisation of international trade, the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) was signed to try cancelling the customs tariffs and barriers except tariffs between states and the after that GATT was changed to World Trade Organisation (WTO) as institutionally but the countries turned into signing dual trade agreements to improve economics relations and trade relations, because of not having enough regulations of WTO for todays needs. The most preferenced agreements are free trade agreements in these. The result of customs union agreement and policy to integration with the world after 1980, Turkey also signed free trade agreements with the responsibility for adoption to EU trade policy. In this framework, the effects of free trade agreements on Turkey’s foreign trade capacity is worked to explain with using the statistics of Turkish Statistical Institute (TÜİK) and United Nations (UN) about foreign trade.

Key Words: Regional Integration Acts, Free Trade Agreement, Foreign Trade

GİRİŞ

Yaşanılan coğrafya üzerinde birbirine yakın ve komşu ülkelerin ekonomik, ticari, siyasi ve güvenlik gibi ihtiyaçlarla ikili veya çok taraflı olarak işbirlikleri geliştirdikleri ve bu işbirliklerini taraf ülkeler arasındaki anlaşmalarla kurumsallaştırdıkları görülmektedir. Böylece ülkeler küreselleşmenin getirdiği yoğun rekabet karşısında bölgesel bütünleşmeler ile işbirliğine gitmekte hem de taraf ülkelere birçok anlamda olanaklar yaratmaktadırlar. Ticaretin hızla serbestleştiği, ülkeler arasındaki sınırların ortadan kalktığı global dünyada ülkelerin en önemli amaçlarından biri dünya pazarlarında rekabet edebilmek olmuştur.

Ancak pazara giriş şartlarının oldukça zor olduğu bilinen bir gerçektir. Bu yüzden de ülkeler ticari avantaj elde edebilmek için bölgesel anlaşmalara önem vermektedir. Bu anlaşmaların en yaygınlarından biri de STA'lardır.

Gümrük tarifelerinin, kotaların ve diğer kısıtlamaların kaldırılması yoluyla ticaretin taraflar arasında serbestleştirilmesine olanak sağlayan STA'lar, uluslararası ticaret sisteminde hem ülkeler için önemli bir dış ticaret politikası aracı hem de ticaretin serbestleştirilmesinde önemli bir konumdadır. Türkiye de hem 1980 yılı sonrası ihracat dayalı büyüme stratejisi hedefleri doğrultusunda hem de Avrupa Birliği ile yaptığı Gümrük Birliği Anlaşması'nın bir sonucu olarak üçüncü ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalamaktadır. İlk Anlaşmasını 1992 yılında Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ülkeleriyle yapan Türkiye daha sonrasında AB'nin dış ticaret politikalarını üstlenme zorunluluğu ile STA'lar imzalamaya başlamıştır. İhracata dayalı bir ekonomik politika uygulayan Türkiye için, STA'lar ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi ve diğer ülke pazarlarına avantajlı giriş yapılması konusunda büyük önem sahibidir.

Bu çerçevede, çalışmanın ilk bölümünde STA'ların kavramsal tanımı yapılmaya çalışılmış, devamında Türkiye ve STA imzaladığı ülkelerle ilgili genel bir bilgilendirme yapıp istatistikî verilerle Türk dış ticareti, özellikle de ihracat üzerine etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. Serbest Ticaret Anlaşmaları'nın Kavramsal Çerçevesi

Ekonomik entegrasyon aşamalarından ilki olan STA'lar, taraf ülkeler arasında tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması yoluyla ülkeler arasında bir serbest ticaret alanı oluşturulmasını sağlayan, ancak anlaşma dışında kalan üçüncü ülkelere ortak bir tarife uygulanmayıp her ülkenin kendi mevcut ulusal düzenlemelerini sürdürmesine izin veren bir ekonomik birleşme şeklidir (Arslan, 2014: 174).

STA'larda gümrük birliğinden ve diğer ekonomik entegrasyon modellerinden farklı olarak üçüncü ülkelere ortak bir tarife uygulanmamakla birlikte gümrük birliğinde serbest dolaşım kuralı geçerliken, STA'larda menşe kuralları geçerlidir (İİB, 2010: 1).

STA'ların uluslararası ticaret sistemindeki konumuna bakıldığında, dayanağını DTÖ 'nden aldığı görülür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ticaret sistemini serbestleştirme ve artırma girişimleri başlatılmıştır. Bu girişimin amacı uluslararası ticarete tarife indirimlerine gidilerek, ticareti kısıtlayan her türlü engelin ve farklı muamelenin kaldırılıp uluslararası ticaretin çok taraflılaştırılmasıdır. Sonucunda Ekim 1947'de Cenevre'de 23 ülke tarafından GATT imzalanmıştır. Geçici olması planlanan bu anlaşma, bugünkü uluslararası ticaret sisteminin de temelini oluşturmuştur (Alkin ve Gürlesel, 2010: 13-14).

GATT'ı izleyen yıllar içinde yapılan pek çok müzakere turu sonucunda, anlaşma kurumsal bir yapıya dönüşerek DTÖ halini almıştır. Uluslararası ticaret sistemi, GATT'ın ortaya koyduğu ve devamında DTÖ'nün de esas aldığı 4 temel ilke üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkelerden en kapsamlısı olan “en çok kayırlan ülke” kuralına göre; anlaşmaya taraf ülkelerin kendi aralarında ayırım yapmamaları zorunlu kılınmış ve bir üye ülke, herhangi bir üye ülkeye tanıdığı avantajlı ticaret rejimini koşulsuz olarak tüm üye ülkelere tanımak zorunda bırakılmıştır (Alkin ve Gürlesel, 2010: 16).

Ancak DTÖ'nün uluslararası ticaret sistemini çok taraflılaştırma çabaları ve herkese eşit muamele ilkesine rağmen üye ülkeler ikili ve bölgesel anlaşmalar imzalamaya devam etmişlerdir.

Bu eğilimin devam etmesinin nedenlerine bakıldığında öncelikle ikili anlaşmaların diğer ülke pazarlarına girişte daha avantajlı olması, gümrük duvarlarının ötesine geçilmesinin kolaylaşması, DTÖ'nün ilerleme kaydedemediği noktalarda ülkelerin ikili anlaşmalarla daha kolay ilerleme kaydetmeleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Candaş, 2010: 61).

DTÖ üyesi ülkelerin ikili ve bölgesel anlaşmalara bu denli başvuruyor olmaları ortaya bir istisna çıkarmıştır. Bu noktada STA'lar “en çok kayrılan ülke” kuralının bir istisnasını oluşturmaktadır. DTÖ bazı koşulların yerine getirilmesi şartıyla üye ülkelerin birbirlerine karşı tercihli ticaret avantajı sağlamalarına izin vermiştir. Bu istisnanın hukuki dayanağını da GATT'ın 24. maddesi oluşturmaktadır (Candaş, 2010: 63).

Günümüz itibariyle bölgesel anlaşmaların ulaştığı noktaya bakıldığında, uluslararası ticaret sistemi içerisinde önemli bir ticaret aracı haline geldiği görülmektedir. Öyleki bugün DTÖ üyelerinden sadece ikisi herhangi bir bölgesel anlaşmaya üye değildir. Moğolistan ve Tayvan dışındaki diğer bütün üyeler bir ya da daha fazla bölgesel oluşum içine yer almaktadırlar (Küçükahmetoğlu, 2013: 15).

2. Türkiye'nin STA Yapma Nedenleri

Türkiye'nin STA yapma nedenlerini 1980'li yıllarda başlayan ticarete dışa açılma politikası ile Avrupa Birliği (AB) ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşması'nda aramak gerekir.

1980 öncesi dönemde ithal ikameci sanayileşme stratejisi izleyen Türkiye, 1980'li yıllarla birlikte büyük bir değişim geçirerek serbest piyasa ekonomisini benimsemeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren koruma oranları azaltılmış, ithalat serbestleştirilmiş ve daha esnek bir döviz kuru benimsenmiştir. İthal ikameci büyüme modelinin yerine ihracata yönelik büyüme stratejisi kabul edilmiştir. Bu değişimin temel amacı, Türkiye'yi değişen dünya şartlarına entegre ederek, ortaya çıkan küreselleşme eğilimlerinin dışında bırakılmaması olarak belirlenmiştir (Hepaktan, 2008: 3).

Bu gelişmeler ışığında, Türkiye ilk STA'sını 10.12.1991 tarihinde EFTA üyesi ülkeler ile imzalamıştır. Bunun sonucunda da Türkiye ve EFTA üyesi ülkeler arasında kademeli olarak gümrük vergilerinin kaldırılması kabul edilmiştir (Ekonomi Bakanlığı, 2016).

Sonrasında STA süreci, Türkiye ile AB arasında kabul edilen Gümrük Birliği Anlaşması'na göre şekillenmeye başlamıştır.

6 Mart 1995 tarihinde Ortaklık Konseyi tarafından alınan 1/95 sayılı karar ile AB ve Türkiye arasında Gümrük Birliği uygulamasına geçilmiştir. Bunun sonucunda da 1/95 ve 2/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararları çerçevesinde Türkiye, AB'nin ortak ticaret politikasına uyum sağlama zorunluluğunu üstlenmiş olup 1/95 sayılı OKK' nın 16.maddesi gereğince de AB'nin

STA'larını da kapsayan tercihli gümrük politikasına uyum sağlama yükümlülüğü altına girmiştir (Erhan ve Gürbüz, 2013: 49).

Özetle Türkiye Gümrük Birliği'nden kaynaklı AB'nin Ortak Ticaret Politikası'nı üstlenme zorunluluğu ile AB'nin STA imzaladığı ülkelerle müzakerelere başlanmıştır.

3. Türkiye ve STA İmzaladığı Ülkeler

Daha öncede belirtildiği üzere DTÖ'nün 4 temel ilkesinden biri olan “en çok kayırlan ülke” kuralının bir istisnası olarak, üye ülkeler kendi aralarında ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları oluşturmaya başlamışlardır.

Bunun sonucu olarak STA'ların sayısı her geçen gün artmakta ve ülkeler uluslar arası ticaretlerini STA ortaklarına yönlendirmektedir. Türkiye de gerek dünyada ki bu eğilime paralel, gerekse Gümrük Birliği kaynaklı AB'nin OTP' sini üstlenme zorunluluğu ile STA girişimlerinde bulunmaktadır. Türkiye 2016 yılı itibariyle 33 adet STA imzalanmış olup bunların 11 tanesi, bu ülkelerin Avrupa Birliği üyelikleri sebebiyle feshedilmiştir. Geriye kalan 18 adet STA (EFTA Ülkeleri, İsrail, Makedonya, Bosna ve Hersek, Filistin, Tunus, Fas, Suriye*, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan, Karadağ, Sırbistan, Şili, Ürdün, Morityus, Güney Kore ve Malezya) hâlihazırda yürürlükte dir (Ekonomi Bakanlığı, 2016).

Tablo 1. Türkiye'nin İmzaladığı ve Yürürlükte Bulunan STA'lar

Yürürlükteki STA'lar	Yürürlüğe Giriş Tarihleri
Arnavutluk	01.05.2008
Bosna ve Hersek	01.07.2003
EFTA	01.04.1992
Fas	01.01.2006
Filistin	01.06.2005
Güney Kore Cumhuriyeti	01.05.2013
Gürcistan	01.11.2008
Karadağ	01.03.2010
Makedonya	01.09.2000
Morityus	01.06.2013
Mısır	01.03.2007
Suriye*	01.01.2007
Sırbistan	01.09.2010
Tunus	01.07.2005
Ürdün	01.03.2011
İsrail	01.05.1997
Şili	01.03.2011
Malezya	01.08.2015
* Aralık 2011'den itibaren STA karşılıklı askıya alınmıştır.	

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

STA müzakere süreci tamamlanan ülkeler ise; Faroe Adaları, Gana, Kosova, Lübnan, Moldova'dır. Bu STA'lar tarafların iç onay süreçlerinin tamamlanmasına takiben yürürlüğe girecektir (Ekonomi Bakanlığı,2016a.)

Ayrıca 14 ülke/ülke grubu (Peru, Ukrayna, Kolombiya, Ekvator, Meksika, Japonya, Singapur, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kamerun, Şeyseller, Körfez İşbirliği Konseyi, Libya, MERCOSUR ve Çad ile STA müzakereleri devam etmektedir (Ekonomi Bakanlığı,2016b).

Diğer taraftan Türkiye'nin STA imzalanmasına yönelik çalışmaları çerçevesinde; 10 ülke/ülke grubu (ABD, Kanada, Tayland, Hindistan, Endonezya, Vietnam, Orta Amerika Topluluğu, Afrika Karayip Pasifik ülkeleri, Cezayir ve Güney Afrika Cumhuriyeti) ile STA müzakerelerine başlama girişiminde bulunulmuştur (Ekonomi Bakanlığı,2016b).

4. STA'ların Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkileri

Türkiye'nin imzaladığı STA'lardan hem ekonomik, hem politik anlamda önemli beklentileri bulunmaktadır

Bunlardan en önemlileri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Alkin ve Gürlesel, 2010: 56) :

1. STA yapılan ülkeler ile karşılıklı ticareti ve ticari bağımlılığı arttırmak,
2. STA yapılan ülke pazarlarına erişim sağlamak, vergisiz ticaret olanaklarından yararlanmak ve bu ülke pazarlarına giren diğer ülkeler karşısında rekabet avantajı sağlamak,
3. Türkiye'de üretim yapan üretici ve ihracatçıların ihtiyaç duyduğu hammadde ve yarı mamulleri daha uygun koşullarda temin etmek,
4. STA yapılan yeni ve potansiyel ülke pazarlarına erişim olanağı sağlayarak bu pazarlara öncelikli olarak girerek önemli pazar payı elde etmek,
5. STA imzalanan ülkelerle siyasi ilişkileri güçlendirmek.

Bu beklentiler ışığında, STA'ların Türkiye'nin dış ticaret hacmine etkileri ithalat-ihracat rakamları tablo 2'de incelenmiştir.

Tablo 2'de, Türkiye'nin STA imzaladığı ülkelere anlaşmalarının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren gerçekleşen ihracat rakamları görülmektedir. Buna göre; Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı STA ortakları; EFTA, İsrail, Mısır, Gürcistan ve Fas'tır. Ayrıca yıllar içindeki değişime bakarsak, 2005 yılında İsrail'e olan ihracatı 1,4 milyar dolarken son on yılda % 101 oranında

artarak 2,95 milyar dolara ulaşmıştır. 2009 yılında STA'mızın yürürlüğe girdiği Gürcistan'a olan ihracatı ise 745 milyon dolardan 5 yıl içerisinde %93 artarak 1,44 milyar dolar olmuştur.

Tablo 2. Türkiye'nin STA Ülkelerine Yaptığı İhracat Rakamları (Anlaşmaların Yürürlüğe Girdiği Yıldan İtibaren) (Milyon \$)

İHRACAT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EFTA	820	1,189	1,327	3,261	4,335	2,416	1,887	2,601	1,661	3,795
İsrail	1,466	1,529	1,658	1,935	1,522	2,080	2,391	2,329	2,649	2,950
Makedonya	162	172	271	296	283	262	298	274	293	348
Hırvatistan	167	213	355	328	221	249	241	200	201	-
B.Hersek	128	150	445	572	226	224	269	251	271	322
Filistin	9	21	21	20	29	40	49	62	75	90
Tunus	294	324	530	778	647	714	802	796	892	915
Fas	-	551	721	957	600	624	920	1,015	1,192	1,406
Suriye	-	-	797	1,114	1,424	1,848	1,610	-	-	-
Mısır	-	-	902	1,426	2,599	2,250	2,759	3,679	3200	3,298
Arnavutluk	-	-	-	305	273	241	270	255	266	318
Gürcistan	-	-	-	-	745	769	1,092	1,253	1,245	1,444
Karadağ	-	-	-	-	-	27	26	29	29	34
Sırbistan	-	-	-	-	-	600	620	639	719	782
Şili	-	-	-	-	-	-	130	174	219	198
Ürdün	-	-	-	-	-	-	506	771	744	907
Morityus	-	-	-	-	-	-	-	-	40	37
Güney Kore	-	-	-	-	-	-	-	-	460	728

Kaynak:TÜİK

Yine Türkiye'nin önemli bir STA ortağı olan Mısır'a gerçekleştirilen ihracat rakamları değerlendirildiğinde anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarih olan 2007'de toplam ihracatı 902 milyon dolarken, 2014 yılına gelindiğinde toplam rakamın 3,29 milyar dolara ulaştığı görülür. Bu oranlara bakarak STA'ların yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ihracata olumlu katkısı olduğu söylenebilir. İhracatı için yeni pazarlar arayan ve vergisiz ticaret imkanlarından faydalanmak isteyen Türkiye için STA girişimleri önemli fırsatlar olarak görülebilir.

Tablo 3, Türkiye'nin STA imzaladığı ülkelerden yaptığı ithalat rakamlarını anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren göstermektedir. Buna göre en çok ithalat yapılan ülkeler; EFTA ülkeleri, İsrail, Mısır ve son dönemlerde Güney Kore'dir. EFTA ülkelerinden ve Güney Kore'den yapılan ithalat rakamlarına bakıldığında,Türkiye'nin genel ithalatı içerisinde önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Ucuz hammaddeye ulaşım açısından STA ortaklarımızdan yapılacak ithalatlar önem taşımaktadır.

Tablo 3. Türkiye'nin STA Ülkelerinden Yaptığı İthalat Rakamları (Anlaşmaların Yürürlüğe Girdiği Yılda İtibaren) (Milyon \$)

İthalat	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EFTA	4,439	4,522	5,744	6,217	2,790	4,002	5,845	5,238	10,652	5,716
İsrail	804	782	1,081	1,447	1,069	1,359	2,057	1,710	2,417	2,881
Makedonya	52	55	55	29	39	52	91	103	81	79
Hırvatistan	85	60	77	105	107	211	310	209	193	-
B.Hersek	15	9	21	24	52	72	90	111	124	171
Filistin	304	501	762	429	274	576	271	464	1,134	2,502
Tunus	117	150	229	365	234	280	249	195	289	196
Fas	-	173	198	360	234	396	419	429	572	639
Suriye	-	-	376	639	327	662	336	-	-	-
Mısır	-	-	679	942	641	926	1,382	1342	1,628	1,437
Arnavutluk	-	-	-	36	5	86	125	98	82	97
Gürcistan	-	-	-	-	285	290	314	180	201	232
Karadağ	-	-	-	-	-	6	14	17	11	7
Sırbistan	-	-	-	-	-	123	223	214	261	286
Şili	-	-	-	-	-	-	474	466	405	363
Ürdün	-	-	-	-	-	-	66	95	70	126
Morityus	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Güney Kore	-	-	-	-	-	-	-	-	6,008	7,548

Kaynak: TÜİK

Tablo 4 incelendiğinde ise Türkiye'nin STA ortaklarına yaptığı ihracatın genel ihracatının içindeki payı görülür. 2005'den 2014'e ciddi bir artış olduğu anlaşılrsa da bu yükselişin artan STA sayısı ile ilgili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 4. STA Ülkelerine Yapılan İhracatın Genel İhracat İçindeki Payı

Türkiye	Genel İhracat	STA Ülkelerine Yapılan İhracat	Oran %	STA'sı Yürürlük Olan Ülke Sayısı
2005	73,476	3,050	4	6
2006	85,534	4,153	4	7
2007	107,271	7,032	6	9
2008	132,027	10,997	8	11
2009	102,142	12,909	12	11
2010	113,883	12,349	10	13
2011	134,906	13,878	10	14
2012	152,461	14,332	9	14
2013	151,802	14,167	9	16
2014	157,627	17,580	11	16

Kaynak: TÜİK

Yine de STA sayısının aynı olduğu 2008- 2009 ve 2013- 2014 oranlarına bakıldığında sırasıyla %8 den %12 ye ve %9 dan %11 arttığını görebiliriz. 2014 yılına gelindiğinde Türkiye'nin 16 adet STA ortağı ile olan ihracatı genel ihracatının içinde önemli bir pay olan %11 e ulaştığı görülür. Bir başka deyişle 157 milyar dolar ihracatının 17 milyar doları STA imzaladığı ülkelere yapılmıştır. Halihazırda müzakeresi devam eden ülkelerle yapılacak STA'lar yürürlüğe girdiğinde, Türkiye'nin vergisiz olarak yeni pazarlara ulaşacak olması ile hem genel ihracat oranının yükseleceğı hem de STA'ların genel ihracat içindeki payının artacağı tahmin edilebilir. Dış ticaret açığı veren Türkiye'nin ihracatını arttırmak için STA sayısını arttırmak hedeflerinden biri haline gelmelidir.

SONUÇ

Dünya ticaretinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda ülkeler ekonomik olarak birbirleriyle bütünleşme çabaları göstermektedirler. STA'lar ise bu bütünleşme yöntemlerinden en basit ve en önemlilerinden bir tanesidir. Türkiye'nin dış ticaret politikası önceliklerinden biri olarak görülen ihracatın artması ise, STA'lar ile gerçekleştirilebilecek bir hedef olmuştur,

Türkiye'nin 2014 yılı itibariyle STA ortaklarına yaptığımız ihracatın toplam ihracatımız içindeki payı %11'e ulaşmıştır. Bu durum STA'ların Türkiye'nin dış ticaret politikasındaki önemini bir kere daha ortaya koymaktadır.

STA'lar; Türkiye'nin dünya pazarlarına girişini kolaylaştırmakta olup belirli ülke pazarlarına bağımlılığını azaltmaktadır. Üreticilerine rekabet avantajı sağlamakta ve ayrıca ucuz hammadde imkânıyla ürünlerini çeşitlendirebilmektedirler. Ekonomiye dinamizm kazandırmaktadır. STA'lar ayrıca ülkeler arasındaki ticari ve ekonomik ilişkinin yanı sıra siyasi ilişkilerinde güçlenmesine olanak sağlayarak karşılıklı dostluk ortamı da oluşturmaktadır.

Rekabetin giderek arttığı uluslararası ticaret ortamında, yeni pazarlara vergisiz olarak ulaşmak önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Türkiye'de gerek AB ile yaptığı Gümrük Birliği'nden kaynaklı yükümlülüklerini yerine getirmek gerekse ihracata dayalı büyüme stratejisini gerçekleştirmek için STA'ları önemli bir dış ticaret politikası aracı olarak görmeli ve sayılarını arttırmak için çaba göstermelidir.

KAYNAKÇA

Alkin, K.ve Gürlelel, F. (2010). *Avrupa Birliği'nin Serbest Ticaret Anlaşmalarına Türkiye'nin de Dahil Edilmesi*", İTO Yayınları.

Arslan, K. (2014), *Dış Ticaret Politikaları*, Ankara, Detay Yayınları.

Candaş, U (2010), Çok Taraflılık mı? İki Taraflılık mı? Tercihli Ticaret Anlaşmalarının Uluslararası Ticaret Sistemiyle İlişkisine Dair Bir Deđerlendirme. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 6, 22(6), 55-76.

Ekonomi Bakanlığı, 2016. Yürürlükte Bulunan STA'lar, <http://www.ekonomi.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:21.02.2016)

Ekonomi Bakanlığı, 2016a. Müzakereci Süreci Tamamlanan STA'lar Genel Bilgi, <http://www.ekonomi.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:21.02.2016)

Ekonomi Bakanlığı, 2016b. Müzakere Süreci Devam Eden STA'lar, <http://www.ekonomi.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:21.02.2016)

Erhan, Ç. ve Gürbüz, A. (2013) Türkiye'nin AB ile İlişkilerinde Alternatif Model Arayışı: Kapsamlı Ekonomik Entegrasyon Anlaşması. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1(12), s.47- 48.

Hepaktan, C. E. (2008). Türkiye'nin Dönüřüm Sürecinde Dış Ticaret Politikaları. 2. *Ulusal İktisat Kongresi*, www.deu.edu.tr, (Erişim Tarihi: 21.02.2016)

<http://www.tuik.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.02.2016)

<https://www.wto.org/>, (Erişim Tarihi: 21.02.2016)

İstanbul İhracatçı Birlikleri (İİB) (2010), *Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) Kılavuzu*. www.iib.org.tr, (Erişim Tarihi: 21.02.2016)

Küçükahmetoğlu, O. (2013). *Ekonomik Entegrasyon*. Ekin Basın Yayın.